

Pavel Fabini: Spolupráce Národní strany s mladočechy v letech 1891-1907

Posudek školitele

Z pohledu vedoucího práce Pavla Fabiniho mohu konstatovat, že přípravná fáze celé práce byla neobyčejně důkladná. Kvůli jejímu zvládnutí Fabini odkládal ukončení studia, ale též zahájení psaní samotné diplomové práce. V rámci této přípravy prostudoval zejména řadu archivních fondů blízkých tématu, a to nejen pražských archivů, ale rovněž archivů oblastních, v nichž zkoumal regionální reflexe procesů, které následně analyzoval na centrální úrovni. Mohu zodpovědně potvrdit, že za léta své pedagogické praxe jsem neměl možnost vést práci studenta, který by na úrovni diplomové práce přistupoval k heuristice podobně důsledným způsobem. Přiznávám ostatně, že jsem měl i jistou obavu, která se naštěstí nepotvrdila, aby Fabini veškeré své tvůrčí nadšení nevyplýval právě na shromažďování materiálů, a zda se vědomě nezdráhal či neobával přistoupit k autorské fázi. Dnes, po předložení písemného zpracování, je zřejmé, že Fabini dokázal obsáhlou přípravu přetavit v kvalitní a obsažnou autorskou práci, která by mohla mít i vyšší ambice než dosažení magisterského titulu.

Jejím základním cílem je analýza rozvoje vztahů dvou sourodých stranických subjektů na přelomu 19. a 20. století. Právě díky oné vnější podobnosti a přitom hluboké vnitřní rozdílnosti dvou podob někdejší jednotné Národní strany skýtá téma silný analytický potenciál, který nabízí možnosti jak pro politologickou, tak historickou srovnávací analýzu dvou všenárodních stran odlišného zaměření politické praxe (honorační a masové politiky), respektive vývojovou analýzu modernizace stranicko-politického prostředí v Čechách, či pro rozbor vztahu dominantní a subdominantní stranické pozice, případně kombinaci těchto či některých dalších aspektů, k níž má autor dostatečné školení. Autor si je těchto svých metodologických možností od počátku vědomí a již v úvodu je také avizuje, viz s. 10.

Koncepčně a metodologicky je Fabini skutečně na výši svého rozsáhlého úkolu. Již z úvodních pasáží je patrné, nakolik si je, díky hluboké přípravě, jistý orientací v tématu a jeho dřívějších zpracováních. Prezentovaná základní užitá literatura by mohla sloužit jen jako zobecněná informace o autorově sečtělosti. Skutečnost, že si Fabini již na tomto zúženém prostoru dovolí kombinovat přehled literatury se strukturální analýzou tématu prostřednictvím ukázek jednotlivých výchozích prací sekundární literatury, svědčí, podle mého, o nadhledu, který mu dovolí jisté pohrávání si s tématem. (Ostatně zejména na rozsáhlá syntetická díla již v dalším textu příliš neodkazuje, když využívá zejména archivní doklady a specializované studie.) Navíc je již v této fázi patrné, nakolik Fabini zná starší předlohy, přičemž je schopen je kriticky posuzovat a zachovat si v přístupu k nim osobitý nadhled, opět opřený o znalost tématu a jisté autorské sebevědomí. Z difference jednotlivých přístupů si Fabini sestavil nejen základní argumentační polohy, ale vyvodil z ní rovněž klíčové výzkumné otázky pro svoji vlastní práci. Z jejich formulace – a následného zpracování - je patrné, že těžiště sledovaného vývoje poměru obou stran klade Fabini do Národní strany, staročeské – v jistém smyslu logicky, neboť právě dynamické pozici mladočeské strany byla v české historiografii posledních let věnována dostatečná pozornost (L. Velek).

Předpoklady kvalitního zpracování tématu se v průběhu dalších kapitol potvrzují. Autor uplatňuje, s ohledem na úroveň relativního srovnání s obdobnými studentskými pracemi toho typu nezvykle náročný, přístup, v němž splývají a prolínají se popisné a analytické pasáže historického i

teoretičtějšího politologického zaměření. Tento náročný přístup má pochopitelně své nástrahy, kdy se autorovi ne vždy daří popisnou a analytickou pasáž skloubit a přitom zachovat její volnou čitelnost pro čtenáře. Poněkud rušivě může působit užití některých dobově specifických pojmů, které by patrně měly být alespoň rámcově pro současného čtenáře objasňovány při svém prvním použití. Ve svém zaujetí tématem si autor podobnou potřebu neuvědomuje, anebo si ji uvědomuje opožděně, jak to vyhovuje jeho koncepci. – Tak kupříkladu zcela volně nakládá s pojmem „důvěrník“ a „sbory důvěrníků“, když ponechává na důvtipu čtenáře, aby z kontextu vyrozuměl, o jakou organizační jednotku strany se vlastně jedná. K upřesnění pak dochází až následně (zde s. 32). Přesto z interpretací autora číší jistota a nadhled, které v přiměřené míře zachovává i v argumentačních odbočkách od základní dějové a tematické linie (exkurzy ke katolickým či agrárnickým stranickým vazbám). Fabini málokdy ponechává čtenáře v nejistotě či pochybnostech vyplývajících z nedotažené logiky vlastní argumentace. (Podobné příklady ovšemže rovněž nacházíme – viz s. 23, kde správně autor poukazuje na komplexnější všenárodní charakter staročechů, vzhledem k jejich vazbám na konzervativní velkostatek; nevede ale tuto svoji argumentaci zcela do důsledků, když nabízející se paralelu na opačném pólu, tedy potenciální blízkost mladočechů se sociálními demokraty, ignoruje a pouze ji komentuje jako hrozbu rozpoutání střetu třídního charakteru.)

Přes průběžnou analýzu proměnlivých podmínek politického vývoje se autorovi daří držet základní jednotící koncept a sledovat vytčenou linii. Jeho koncepce působí organicky a směřuje k řešení klíčových otázek tématu: rozvoje nerovného vztahu dvou všenárodních stran. Práce má svůj logický vývoj a v jejím průběhu autor uspokojivě zodpovídá stanovené výzkumné otázky, při jejichž řešení prokázal značnou dispozici pro analytickou práci. Jedinou pasáží, u níž konstatuji poněkud slabší úroveň, je Závěr. V něm totiž autor nepostoupil nikam dál, než k dříve uvedeným hodnocením a shrnutím. Jinými slovy zopakoval stanoviska zaujatá v průběhu textu, v konfrontaci s precizně formulovaným Úvodem se tak závěrečná pasáž jeví jako poněkud odvozený, nesamostatný text.

Z formálního hlediska nemám vážnější výhrady, v textu lze zachytit drobná gramatická („Morava a Slezsko tvořili“!, s. 10; opakovaně „fůze“) či stylistická pochybení někdy komplikující pochopení: „že se obává nálad ve veřejnosti a připomínajících situací staročechů“, s. 77), rovněž v poznámkovém aparátu najdeme některé nejednotnosti či pochybení („Hlavačka, Milan: Co všechno se skrání ...“, s. 18, pozn. č. 54), ale to jsou, s ohledem na rozsah a složitost textu, marginální. Při podrobnější četbě textu si nejsem jistý, zda mu prospívá příliš časté užívání ad hoc vytvářených zkratk. Sice text odlehčují, ale na druhou stranu jejich přemíra ztěžuje orientaci.

Přes drobné výhrady a připomínku je moje závěrečné hodnocení jednoznačné. Autor plně dostal nárokům kladeným na tento typ prací, odevzdal všestranně kvalitní diplomovou práci, která by, po mém soudu, splnila i požadavky práce rigorózní, a jako takovou ji doporučuji postoupit k obhajobě s hodnocením „výborně“.

V Moskvě, 3. září 2012

Posudek školitele vypracoval

Doc. Mgr. Vratislav Doubek, Dr.